

Dr hab. n o zdrowiu Agnieszka Młynarska

Katowice, dn. 24.07.2019

Zakład Gerontologii i Pielęgniarstwa Geriatrycznego,

Katedra Pielęgniarstwa

Wydział Nauk o Zdrowiu

Śląski Uniwersytet Medyczny

Recenzja

rozprawy na stopień doktora nauk o zdrowiu mgr Edyty Ośmiałowskiej pt.:” Psychospołeczne uwarunkowania jakości życia kobiet z rakiem piersi”.

Rak piersi jest najczęściej występującym nowotworem złośliwym wśród kobiet Polskiej populacji. Według danych Centrum Onkologii - Krajowego Rejestru Nowotworów - liczba zachorowań przekroczyła 16 500 rocznie (standaryzowany współczynnik zachorowalności około 52/100 000) i wzrosła w ostatnich dwóch dekadach o około 10 000 zachorowań rocznie.

Wybór tematu jest istotny dla zdrowia publicznego z kilku powodów. Po pierwsze, epidemiologia zachorowania dotyczy kobiet, zarówno w bardziej, jak i mniej rozwiniętych regionach świata. Stanowi piątą przyczynę zgonów z powodu chorób nowotworowych w ogóle i najczęstszą przyczynę zgonów w krajach słabiej rozwiniętych. Rak piersi jest też najczęściej diagnozowaną chorobą nowotworową i drugą nowotworową przyczyną śmierci także wśród polskich kobiet. Po drugie wg Europejskiego Towarzystwa Specjalistów Raka Piersi (ESMO – ang. The European Society of Medical Oncologists) postępowanie z rakiem piersi może zależeć od wieku kobiety w momencie rozpoznania nowotworu. Leczenie chorych na raka piersi jest leczeniem skojarzonym. Obejmuje ono metody terapii miejscowej (chirurgię i chemioterapię) oraz metody leczenia systemowego (chemioterapię i hormonoterapię). W każdym przypadku stosowane metody leczenia są nieodwracalnym procesem ogólnoustrojowym. Nowotwór piersi to choroba wywierająca wpływ na sferę psychiczną i fizyczną chorego. Zabieg może wywołać wiele niekorzystnych zmian w organizmie kobiety, w tym również psychicznych. Dla kobiety

to traumatyczne przeżycie wiąże się z szeregiem zmian w życiu zawodowym i rodzinnym. Psychologiczne skutki to lęk przed kalectwem i śmiercią, cierpienie, depresja oraz gniew. Utrata piersi powoduje zmianę obrazu własnego ciała i wywołuje poczucie niższej wartości, zaburzenia kobiecości. Kobiety po przebytych zabiegu mastektomii mają trudności z pogodzeniem się z nową sytuacją i trwałym kalectwem. Choroba nowotworowa niesie ze sobą wiele niepewności i niewiadomych, lęku przed kalectwem, cierpieniem, a w konsekwencji śmiercią. Czas przystosowania się do choroby, a także powrót do równowagi psychicznej oraz poprawa jakości życia w dużym stopniu jest uzależniony od indywidualnych cech każdej kobiety.

W związku z tym, biorąc pod uwagę przedstawione dane, problematyka badawcza zaprezentowana w pracy doktorskiej pt. „Psychospołeczne uwarunkowania jakości życia kobiet z rakiem piersi” Pani mgr Edyty Ośmiałowskiej jest bardzo aktualnym problemem a podjęta przez Doktorantkę problematyka została ujęta w interesujący sposób.

Formalna ocena pracy

Przedstawiona do recenzji praca na stopień doktora nauk o zdrowiu ma układ typowy dla tego typu rozpraw. Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna, została zachowana właściwa proporcja poszczególnych części. Pracę stanowi manuskrypt o łącznej objętości 183 stron wraz z piśmiennictwem, streszczeniem w języku polskim i angielskim, spisem tabel, rycin i załączników. Praca składa się z 2 części: teoretycznej i części badawczej – charakterystyki grupy badanej, wykorzystanych metod badawczych oraz szczegółowej analizy wyników badań własnych. Część teoretyczna pracy zawiera 39 stron i stanowi wprowadzenie w problematykę badań własnych. Doktorantka przedstawiła szczegółowo problematykę nowotworów piersi, wpływ zachorowania na ocenę jakości życia oraz psychospołeczne uwarunkowania choroby. Druga część pracy stanowi prezentację badań własnych. Ta część rozprawy zawiera szczegółowo cel pracy oraz metodologię badań własnych: konceptualizacja badań własnych, materiał empiryczny obejmujący wyniki badań, dyskusję i wnioski. Rozprawę doktorską uzupełniają 34 ryciny oraz 68 tabel uszczegóławiające zaprezentowane w pracy wyniki badań własnych. Zawarty w rozprawie spis piśmiennictwa zawiera 168 pozycji literatury krajowej i światowej. Wszystkie pozycje dobrane są prawidłowo do tematyki pracy i zacytowane są w sposób prawidłowy w treści pracy. Praca edytorsko jest bardzo staranna, czytelna, ilustrowana wieloma rycinami i tabelami. Poszczególne części są koherentne i zgodne z ich tytułami. Treść pracy zgodna jest z tytułem dysertacji.

Merytoryczna ocena pracy

We wstępie Doktorantka szczegółowo przedstawia teoretyczne aspekty pracy oraz założenia metodologiczne prezentowanych badań. Celem pracy było określenie zależności pomiędzy elementami składającymi się na satysfakcję z egzystencji i przekonaniami zdrowotnymi z oceną jakości życia kobiet leczonych z powodu raka piersi. Dodatkowo Doktorantka postawiła 6 hipotez badawczych:

1. Występuje współzależność między akceptacją choroby a oceną jakości życia kobiet leczonych z powodu raka piersi.
2. Występuje współzależność między optymizmem życiowym a oceną jakości życia kobiet leczonych z powodu raka piersi.
3. Występuje współzależność między postrzeganiem choroby nowotworowej jako dysfunkcji a oceną jakości życia kobiet leczonych z powodu raka piersi.
4. Występuje współzależność między nasileniem dolegliwości bólowych a oceną jakości życia kobiet leczonych z powodu raka piersi.
5. Występuje współzależność między przystosowaniem psychicznym do choroby nowotworowej a oceną jakości życia kobiet leczonych z powodu raka piersi.
6. Występuje współzależność między optymizmem życiowym a akceptacją choroby i przystosowaniem psychicznym do choroby nowotworowej wśród kobiet leczonych z powodu raka piersi.

Badaniem objęto grupę 202 pacjentek (średnia wieku $53,0 \pm 10,3$ lat) leczonych chirurgicznie w dolnośląskim Centrum Onkologii z powodu choroby nowotworowej piersi spełniających kryteria włączenia i wyłączenia z badania. Dobór standaryzowanych kwestionariuszy jest odpowiedni do celów badania, a wykorzystane narzędzia spełniają kryteria psychometryczne. Są to narzędzia stosowane w badaniach podawanych w literaturze i zalecane przez towarzystwa naukowe: Kwestionariusz jakości życia European Organisation for Research and Treatment of Cancer EORTC QLQ-C30, EORTC QLQ moduł - BR 23, Skala Przystosowania Psychicznego do Choroby Nowotworowej (Mental Adjustment to Cancer- Mini MAC), Skala Akceptacji Choroby (Acceptance of Illness Scale – AIS), Test Orientacji Życiowej (LOT-R), Wielowymiarowa Skala Istoty Choroby (Medis).

Wyniki stanowią bardzo wartościową i obszerną część pracy. Doktorantka przedstawiła wyczerpująco charakterystykę kliniczną i demograficzną badanej populacji. Dodatkowo pogrupowała wyniki badań w x podrozdziałach, starając się odnieść do szczegółowych celów badania. Zastosowanie podrozdziałów ułatwia szczegółową analizę dużej ilości danych. Uzyskane wyniki wskazują, że wysoka akceptacja choroby, wysoki optymizm życiowy – koherencja, dobre postrzeganie choroby wpływa na wyższą ocenę jakości życia. Jakość życia badanych pacjentek z rakiem piersi w zakresie domen funkcjonalnych kwestionariusza EORC QOL-C30, wykazała przeciętny poziom ogólnego stanu zdrowia. Pacjentki najniżej oceniły swoją jakość życia w zakresie funkcjonowania w rolach życiowych, fizycznie i poznawczo, a najwyżej w zakresie funkcjonowania emocjonalnego i społecznego. Wieloczynnikowa analiza regresji wykazała, iż niezależnym stymulatorem dobrej oceny jakości życia okazała się akceptacja choroby, a destymulatorami: negatywny wpływ zabiegu na życie osobiste, wysoki poziom nasilenia bólu i stosowanie destruktywnej strategii radzenia sobie z chorobą nowotworową.

W dyskusji Doktorantka omówiła wyniki badań w odniesieniu do danych z piśmiennictwa. Dyskusja napisana jest w sposób interesujący, ma zachowane właściwe tempo i porusza najważniejsze problemy wynikające z badań. Przedstawiona dyskusja świadczy o dużej znajomości zagadnienia.

Doktoranta po przeprowadzeniu szczegółowej analizy materiału wyciągnęła 9 wniosków końcowych. Wnioski są dobrze skonstruowane i odnoszą się do wcześniej założonych celów.

Uwagi recenzenta

W rozdziale metodyka w mojej opinii powinny znaleźć się informacje o okresie realizacji badania oraz czasie jaki upłynął od wypisu ze szpitala po zabiegu chirurgicznym. Ciekawym elementem byłoby porównanie oceny jakości życia pacjentem z nowotworem piersi z podziałem na grupy w zależności od wystąpienia menopauzy.

Ograniczeniem prezentowanych wyników badań jest duża rozpiętość wiekowa badanej grupy, co może wpływać na uzyskane wyniki badań.

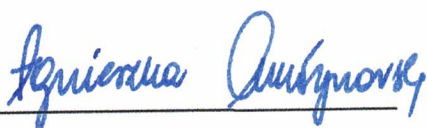
Pragnę również zwrócić uwagę na objętość tabel, które niejednokrotnie znajdowały się na kilku stronach, co może utrudniać interpretację dla czytającego.

Podsumowanie

W podsumowaniu opinii, wysoko oceniam przygotowanie teoretyczne Doktorantki, umiejętność postawienia problemu badawczego oraz jego realizacji. Zaproponowany projekt badawczy jest interesujący, a sama praca doktorska napisana jest w sposób merytoryczny. Drobne uwagi czy postawione pytania nie obniżają mojej pozytywnej oceny całej pracy.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona mi do oceny praca doktorska **mgr Edyty Ośmiałowskiej** jest wartościowa i posiada duży potencjał badawczy, stanowiący podstawę do kontynuowania dalszych badań w tym kierunku. Stanowi spójną całość tematyczną i zawiera cechy nowatorskie, które mogą mieć przyszłości zastosowanie w praktyce klinicznej.

Rozprawa doktorska **mgr Edyty Ośmiałowskiej pt. "Psychospołeczne uwarunkowania jakości życia kobiet z rakiem piersi"** spełnia w mojej ocenie kryteria stawiane rozprawom na stopień doktora nauk o zdrowiu określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 64, poz. 595, z późn. zm.). Na tej podstawie przedstawiam Wysokiej Radzie Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie mając na uwadze wysokie walory rozprawy doktorskiej wnoszę o jej wyróżnienie.

Dr hab. n. o zdr. Agnieszka Młynarska